

دیدگاه پرورش دهندگان مرغ گوشتی نسبت به تولید مرغ بدون آنتی‌بیوتیک (مطالعه موردی استان تهران)

آیت بهروزی^{۱*}، سیامک مشایخی^۲، قباد عسگری جعفرآبادی^۳

۱- دانش‌آموخته کارشناسی ارشد علوم دامی گرایش مدیریت دامپروری، واحد ورامین - پیشوا، دانشگاه آزاد اسلامی، ورامین، ایران

۲- استادیار مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی استان تهران، تهران، ایران

۳- استادیار گروه علوم دامی، واحد ورامین - پیشوا، دانشگاه آزاد اسلامی، ورامین، ایران

* نویسنده مسئول مکاتبات: behroozi_f@yahoo.com

(دریافت مقاله: ۹۳/۱۲/۲۴ پذیرش نهایی: ۹۴/۱۰/۲۷)

چکیده

این تحقیق با هدف بررسی دیدگاه پرورش دهندگان مرغ گوشتی استان تهران نسبت به تولید مرغ بدون آنتی‌بیوتیک شکل گرفت. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه پرورش دهندگان مرغ گوشتی استان تهران (مشمول بر ۴۵۰ مرغدار) بود که از بین آن‌ها ۱۳۶ نفر به‌عنوان نمونه با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند. ابزار اصلی تحقیق پرسش‌نامه‌ای حاوی ۴۴ سؤال و گویه بود. نتایج تحقیق نشان داد که ۵۲/۹ درصد از پاسخ دهندگان دیدگاه «مثبت» و «نسبتاً مثبتی» نسبت به تولید مرغ بدون آنتی‌بیوتیک داشتند. هم‌چنین نتایج بیانگر آن بود که بین متغیرهای «سطح تحصیلات»، «رضایت شغلی»، «شغل جانبی»، «داشتن مسئول فنی» با «نوع دیدگاه مرغداران» مورد مطالعه، نسبت به تولید مرغ بدون آنتی‌بیوتیک رابطه مثبت و معنی‌داری ($p < 0/05$) وجود دارد. ضمن این که بین متغیر «شرکت در دوره‌های آموزشی مرتبط با تولید مرغ بدون آنتی‌بیوتیک» با «نوع دیدگاه مرغداران» مورد مطالعه نسبت به این تولید رابطه مثبت و معنی‌داری ($p < 0/01$) مشاهده شد. این در حالی بود که بین متغیرهای «سن تولیدکنندگان» مرغ گوشتی مورد مطالعه، «سابقه شغلی»، «تعداد دفعات جوجه‌ریزی»، «تولید یا عدم تولید مرغ بدون آنتی‌بیوتیک»، «مصرف یا عدم مصرف مرغ بدون آنتی‌بیوتیک»، «میزان آگاهی از نحوه پرورش مرغ بدون آنتی‌بیوتیک» با «نوع دیدگاه پاسخ دهندگان» نسبت به «تولید مرغ بدون آنتی‌بیوتیک» رابطه مثبت و معنی‌داری وجود نداشت.

واژه‌های کلیدی: دیدگاه، تولیدکنندگان مرغ گوشتی، مرغ بدون آنتی‌بیوتیک، استان تهران

مقدمه

گوشت مرغ یکی از منابع مهم پروتئینی، در تغذیه انسان است و در ایران و اکثر نقاط دنیا بخش مهمی از رژیم پروتئینی انسان‌ها را تشکیل می‌دهد. انسان‌ها نه تنها از مواد غذایی برای رفع گرسنگی، بلکه برای بهره‌وری بیشتری از استفاده می‌کنند. بر این اساس، اهمیت سلامتی مواد غذای نباید از دید انسان‌ها پنهان بماند. انسان با استفاده از روش‌های نوین پزشکی و دامپزشکی، بیماری‌های دام و طیور را شناسایی و کنترل نموده و در این راستا استفاده از آنتی‌بیوتیک‌ها را همانند داروهای دیگر به خدمت گرفته است. اما با توجه به مسایل ذکر شده، طبیعی است که نگرانی‌هایی در مورد فرآورده‌های حاصله از این دام‌ها که عمدتاً به طریق صنعتی پرورش داده می‌شوند در میان مصرف‌کنندگان، مسئولین بهداشتی و سازمان‌های ذی‌ربط به وجود آید. این امر جامعه پزشکی و دامپزشکی در جهان و ایران را بر آن داشته است تا تحقیقات متعددی حول محور باقی‌مانده داروها خصوصاً آنتی‌بیوتیک‌ها در مواد غذایی انجام گیرد. در این میان مطالعات در مورد گوشت مرغ و تخم مرغ - به دلیل خصوصیات با ارزش تغذیه‌ای نظیر درصد پروتئین بالا، میزان چربی کم، طبع آسان و سریع و نظایر آن - نسبت به سایر فرآورده‌های دامی بیشتر بوده است (فرج‌زاده، ۱۳۸۶). از طرفی، وجود باقی‌مانده‌های آنتی‌بیوتیک در فرآورده‌های دامی و مصرف آن توسط انسان از طریق زنجیره غذایی باعث بروز واکنش‌های آلرژیک، تب، اسهال، گرفتگی ماهیچه‌های شکمی، اثرات مخرب بر متابولیسم مواد در دستگاه گوارش و نظایر آن‌ها می‌شود. کمیته SWANN (که وظیفه مطالعه مقاومت قابل انتقال باکتری‌ها نسبت

به آنتی‌بیوتیک‌ها و اثرات آن بر سلامت انسان‌ها و حیوانات می‌باشد) در آمریکا گزارش کرد که باقی‌مانده‌های پنی‌سیلین در شیر می‌تواند باعث ظهور و بروز واکنش‌های آلرژیک شود و این اثرات توسط محققان دیگر نیز تأیید شده است و نشان داده است که بقایای آنتی‌بیوتیک در گوشت و غذاهای دیگر نیز در بسیاری از افراد واکنش‌های آلرژیک را ممکن ساخته و ایمنی بدن را ضعیف می‌کند (Dewdney et al., 1991). نگرش یا دیدگاه عبارت است از ترکیبی از باورها و هیجان‌هایی که شخص را پیشاپیش آماده می‌کند تا به دیگران، اشیاء و گروه‌های مختلف به شیوه مثبت یا منفی نگاه کند. با مطالعه نگرش‌ها و ارزیابی فرد از اشیاء و یا موضوعی خاص می‌توان پیش‌بینی یا هدایت اعمال یا رفتارهای آینده را در دست گرفت (گنجی، ۱۳۸۸). در مورد نگرش کشاورزان و دامداران مطالعات محدودی در داخل و خارج از کشور انجام شده است. از جمله قدیمی و همکاران (۱۳۹۱) در تحقیقی به بررسی عوامل مؤثر بر نگرش کشاورزان نسبت به کشاورزی ارگانیک، پرداختند. نتایج نشان داد که ۴۹ درصد از کشاورزان مورد مطالعه نگرش مثبتی نسبت به کشاورزی ارگانیک داشتند. شعبانعلی فمی و همکاران (۱۳۸۹) در مطالعه‌ای به بررسی دیدگاه کشاورزان بخش مرکزی کرج نسبت به مشارکت در کشاورزی اجتماع - پشتیبان، پرداختند. نتایج این تحقیق نشان داد که بین متغیرهای سطح تحصیلات و رضایت شغلی کشاورزان مورد بررسی با نوع دیدگاه آن‌ها، رابطه مثبت و معنی‌داری ($p < 0/05$) وجود دارد. پاداریامچی و صدیقی (۱۳۸۷) در تحقیق دیگری نگرش دامداران نسبت به تلقیح مصنوعی در گاوهای شیری شهرستان مرند را بررسی کردند. نتایج

به‌عنوان نمونه با استفاده از نمونه‌گیری تصادفی - طبقه‌بندی و بهره‌گیری از فرمول کوکران برای تعیین حجم نمونه معلوم انتخاب شدند (Cochran, 1977). داده‌های مورد نیاز این تحقیق به‌روش مصاحبه حضوری در سال ۱۳۹۳ و از طریق تکمیل پرسش‌نامه جمع‌آوری شد. روایی پرسش‌نامه با استفاده از نظرات و پیشنهادات ۲۰ نفر از متخصصین و صاحب‌نظران علمی و اجرایی از اساتید دانشگاه، محققان و کارشناسان معاونت امور دام وزارت جهاد کشاورزی و نیز اتحادیه مرغ‌داران گوشتی کشور مورد تأیید قرار گرفته بود. از سوی دیگر برای تعیین پایایی پرسش‌نامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده گردید که معادل ۰/۸۳ درصد محاسبه شد که بیانگر پایایی پرسش‌نامه بود.

دیدگاه پرورش‌دهندگان مرغ گوشتی نسبت به تولید مرغ بدون آنتی‌بیوتیک از طریق تلفیق نتایج ۱۷ گویه بر مبنای طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت شامل «کاملاً مخالفم = ۱»، «مخالفم = ۲»، «نظری ندارم = ۳»، «موافقم = ۴» و «کاملاً موافقم = ۵» بود که برای این موارد، به‌ترتیب نمرات ۱ تا ۵ در نظر گرفته شده است. هم‌چنین بر اساس پاسخ‌های ارائه شده، دیدگاه پرورش‌دهندگان مرغ گوشتی با استفاده از روش ISDM (Interval of Standard Deviation from Mean) به چهار طبقه تقسیم‌بندی شدند که طبق فرمول‌های زیر در چهار سطح «منفی» (A)، نسبتاً «منفی» (B)، «نسبتاً مثبت» (C) و «مثبت» (D) به‌صورت زیر گروه‌بندی گردیدند (کریمی و همکاران، ۱۳۹۰) که در آن Mean و STD به‌ترتیب نشانگر میانگین و انحراف معیار بودند.

تحقیق نشان داد که ۵۸/۴ درصد دامداران نگرش «مثبت» و «نسبتاً مثبت» نسبت به تلفیح مصنوعی دارند. ون‌لو و همکاران در پژوهشی به بررسی نگرش و دیدگاه مصرف‌کنندگان در خصوص ماست ارگانیک و میزان مصرف آن پرداختند (Van Loo et al., 2013). در این مطالعه براساس آرم جدیدی که اتحادیه اروپا (EU) به محصولات ارگانیک اختصاص داده بودند، دانش و آگاهی مصرف‌کنندگان بر اساس معیارهای اتحادیه اروپا مورد بررسی و سنجش قرار گرفت. یافته‌های تحقیق نشان داد که مصرف‌کنندگان، ماست ارگانیک را از نظر اثرات سلامت‌بخش، سازگاری با محیط زیست، کیفیت و سلامت بر انواع دیگر ماست ترجیح می‌دهند. ضمن این که، افرادی که به میزان بیشتری از ماست ارگانیک استفاده می‌کردند اعتقاد بیشتری به برتر بودن آن داشتند. علاوه بر آن، مدل معادلات ساختاری نشان داد که بین آگاهی، نگرش، دفعات خرید و مصرف ماست ارگانیک رابطه مثبت و معنی‌داری وجود داشت.

در این مطالعه هدف اصلی معرفی خصوصیات فردی پرورش‌دهندگان مرغ گوشتی و نوع دیدگاه آنان نسبت به استفاده یا عدم استفاده از آنتی‌بیوتیک‌ها در طول دوره پرورش و تولید گوشت مرغ بدون مصرف آنتی‌بیوتیک و هم‌چنین عوامل مؤثر در دیدگاه آن‌ها بود.

مواد و روش‌ها

این تحقیق از نظر محتوی و ماهیت، از نوع تحقیقات کاربردی، به‌صورت پیمایشی و با روش توصیفی - همبستگی بود. جامعه آماری در این پژوهش شامل کلیه پرورش‌دهندگان مرغ گوشتی استان تهران با جمعیت ۴۵۰ نفر در ۱۶ شهرستان بود که از بین آن‌ها ۱۳۶ نفر

صورت آمار توصیفی و آمار استنباطی بیان گردید. ویژگی‌های فردی و شغلی مرغداران مورد مطالعه در جدول (۱) نشان داده شده است. طبق یافته‌های این تحقیق، بیشترین فراوانی سطح تحصیلات مربوط به لیسانس و بالاتر بود. ضمن این که بیش از ۴۷ درصد از مرغداران مورد مطالعه دارای تحصیلات دانشگاهی بودند و ۴۱/۹ درصد از تولیدکنندگان مورد بررسی، دارای تحصیلات دیپلم و زیردیپلم بودند. بیش از ۷۷ درصد بهره‌برداران نمونه دارای سن ۶۰ سال و یا کمتر از آن بودند. هم‌چنین بیش از ۵۰ درصد تولیدکنندگان نمونه دارای سابقه شغلی ۲۰ سال یا بالاتر بودند. ضمن این که میانگین سابقه شغلی مرغداران نمونه برابر ۲۴ سال بود. بیش از ۳۹ درصد از مرغداران مذکور از شغل خود اصلاً راضی نبودند. در مقابل، تنها ۱۴ درصد از بهره‌برداران مورد بررسی از شغل مرغداری رضایت کامل داشتند.

یافته‌های این تحقیق نشان داد که ۹۱/۲ درصد از مرغداری‌ها مورد بررسی دارای مسئول فنی بودند و ۹۰ درصد از واحدها به صورت فردی و ۱۰ درصد بقیه به صورت شراکتی اداره می‌شدند. ضمن این که ۹۰/۴ درصد از مرغداری‌های نمونه به صورت ملکی و مابقی به صورت اجاره‌ای اداره می‌شدند. هم‌چنین، بیش از ۲۸ درصد از مرغداران در کنار شغل اصلی مرغداری، شغل دوم داشتند.

$$\text{منفی: } A \leq \text{Mean} - \text{STD}$$

$$\text{نسبتاً منفی: } \text{Mean} - \text{STD} \leq B \leq \text{Mean}$$

$$\text{نسبتاً مثبت: } \text{Mean} \leq C \leq \text{Mean} + \text{STD}$$

$$\text{مثبت: } \text{Mean} + \text{STD} \leq D$$

در این مطالعه، داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS (ویرایش ۲۲) تجزیه و تحلیل شدند. به منظور تجزیه و تحلیل توصیفی داده‌ها از شاخص‌های آماری مانند انحراف معیار، میانگین، فراوانی، ضریب تغییرات، میانه، کمینه و بیشینه استفاده گردید. هم‌چنین برای بررسی رابطه بین متغیرهای مستقل مورد بررسی و متغیر وابسته دیدگاه پرورش دهندگان مرغ گوشتی نسبت به تولید مرغ بدون آنتی بیوتیک، با توجه به ماهیت و مقیاس داده‌ها از آمار استنباطی مانند ضریب همبستگی اسپیرمن، آزمون مربع کای و آزمون فریدمن استفاده شد.

یافته‌ها

در این پژوهش به ارایه نتایج حاصل از بررسی و تجزیه و تحلیل دیدگاه پرورش دهندگان مرغ گوشتی استان تهران نسبت به تولید مرغ بدون آنتی بیوتیک پرداخته شد و یافته‌های حاصل از این تحقیق به دو

جدول (۱) - ویژگی‌های فردی و شغلی مرغ‌داران مورد بررسی

متغیر	سطوح تغییر	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
سطح تحصیلات	ابتدایی و کمتر	۱۴	۱۰/۳	۱۰/۳
	زیر دیپلم	۲۱	۱۵/۴	۲۵/۷
	دیپلم	۳۶	۲۶/۵	۵۲/۲
	فوق دیپلم	۲۷	۱۹/۹	۷۲/۱
	لیسانس و بالاتر	۳۸	۲۷/۹	۱۰۰
سن (سال)	۳۰-۴۰	۱۶	۱۱/۶	۱۱/۶
	۴۱-۵۰	۴۳	۳۱/۷	۴۳/۳
	۵۱-۶۰	۴۷	۳۴/۷	۷۸
	۶۱-۷۰	۱۶	۱۱/۸	۸۹/۸
	> ۷۰	۱۴	۱۰/۲	۱۰۰
سابقه شغلی (سال)	۲-۱۰	۱۵	۱۱	۱۱
	۱۱-۲۰	۵۱	۳۷/۷	۴۸/۷
	۲۱-۳۰	۳۱	۲۲/۷	۷۱/۴
	۳۱-۴۰	۳۳	۲۴/۲	۹۵/۶
	> ۴۰	۶	۴/۴	۱۰۰
رضایت شغلی	عدم رضایت	۵۴	۳۹/۷	۳۹/۷
	کم	۲۰	۱۴/۷	۵۴/۴
	متوسط	۴۳	۳۱/۶	۸۶/۰
	زیاد	۱۹	۱۴/۰	۱۰۰

شده است. نتایج این جدول نشان می‌دهد که در مجموع ۵۲/۹ درصد پاسخگویان، دیدگاه «مثبت» و «نسبتاً مثبتی» نسبت به تولید مرغ بدون آنتی‌بیوتیک داشتند.

توزیع فراوانی سطوح دیدگاه مرغ‌داران مورد بررسی در استان تهران نسبت به تولید مرغ بدون آنتی‌بیوتیک با استفاده از روش ISDM تعیین و در جدول (۲) ارائه

جدول (۲) - توزیع فراوانی سطوح دیدگاه مرغ داران مورد بررسی نسبت به تولید مرغ بدون آنتی بیوتیک

دیدگاه	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
منفی	۲۲	۱۶/۲	۱۶/۲
نسبتاً منفی	۴۲	۳۰/۹	۴۷/۱
نسبتاً مثبت	۵۱	۳۷/۵	۸۴/۶
مثبت	۲۱	۱۵/۴	۱۰۰
جمع	۱۳۶	۱۰۰	-

اطمینان از سودآوری آن» و «دشوار بودن رعایت ضوابط و مقررات سازمان دامپزشکی»، سه اولویت اصلی از مشکلات موانع تولید مرغ بدون آنتی بیوتیک از دیدگاه مرغداران مورد مطالعه می باشد.

اولویت بندی مشکلات تولید مرغ بدون آنتی بیوتیک با استفاده از آزمون رتبه ای فریدمن در جدول شماره ۳ نشان داده شده است. نتایج بیانگر آن است که به ترتیب «عدم کشش بازار برای فروش محصول تولیدی»، «عدم

جدول (۳) - اولویت بندی مشکلات مربوط به تولید مرغ بدون آنتی بیوتیک

اولویت	میانگین رتبه	انحراف معیار	میانگین	عناوین مشکلات
۴	۳/۹۴	۰/۸۴۹	۳/۹۴۱	مشکلات اخذ مجوز از سازمان دامپزشکی
۲	۱/۸۵	۰/۷۲۵	۱/۸۵۳	عدم اطمینان از سودآوری آن
۳	۳/۶۳	۰/۹۰۱	۳/۶۳۲	دشوار بودن رعایت ضوابط و مقررات سازمان دامپزشکی
۱	۱/۳۷	۰/۵۹۵	۱/۳۷۵	عدم کشش بازار برای فروش محصول تولیدی
۵	۴/۲۲	۰/۹۴۸	۴/۲۲۰	محدودیت مدت زمان پرورش

آزمون رتبه ای فریدمن، در جدول (۴) نشان داده شده است.

اولویت بندی گویه های مربوط به بررسی دیدگاه تولیدکنندگان مورد مطالعه در استان تهران (۱۷ گویه) نسبت به تولید مرغ بدون آنتی بیوتیک با استفاده از

جدول (۴) - اولویت‌بندی گوپه‌های مربوط به بررسی دیدگاه مرغ‌داران نمونه نسبت به تولید مرغ بدون آنتی‌بیوتیک

اولویت	میانگین رتبه‌ای	انحراف معیار	میانگین	گوپه
۱	۱۴/۰۸	۰/۷۷۰	۴/۳۸	دولت باید در آینده جلوی استفاده از آنتی‌بیوتیک را بگیرد.
۲	۱۳/۶۵	۰/۷۵۵	۴/۳۱	وجود آنتی‌بیوتیک سلامت مردم را به خطر می‌اندازد.
۳	۱۲/۸۹	۰/۸۰۶	۴/۱۳	نقش رسانه‌ها در تشویق مرغ‌داران کم است.
۴	۱۱/۴۶	۱/۰۰۷	۳/۸۱	بدون آنتی‌بیوتیک نمی‌توان مرغ گوشتی تولید کرد.
۵	۹/۸۹	۱/۰۳۰	۳/۴۲	سود تولید مرغ بدون آنتی‌بیوتیک بیشتر است.
۶	۹/۷۷	۰/۹۴۰	۳/۴۳	مردم از مصرف آنتی‌بیوتیک‌ها در مرغ نگران نیستند.
۷	۹/۶۳	۰/۹۵۲	۳/۳۴	مرغ‌های موجود در بازار واقعاً بدون آنتی‌بیوتیک نیستند.
۸	۸/۶۰	۰/۸۸۸	۳/۱۴	شرایط و ضوابط سازمان دامپزشکی برای تولید بسیار ساده است.
۹	۸/۵۶	۱/۱۴۲	۳/۱۲	بدون مصرف آنتی‌بیوتیک میزان تولید مرغ کاهش می‌یابد.
۱۰	۸/۳۵	۱/۰۶۶	۳/۰۶	تولیدکنندگان علاقه‌ای به تولید مرغ بدون آنتی‌بیوتیک ندارند.
۱۱	۸/۱۱	۱/۰۵۰	۲/۹۸	تولیدکنندگان از مزایای مرغ بدون آنتی‌بیوتیک بی‌اطلاع هستند.
۱۲	۷/۶۸	۰/۹۱۸	۲/۹۶	مردم حاضرند برای مرغ بدون آنتی‌بیوتیک پول بیشتری پرداخت کنند.
۱۳	۶/۹۲	۰/۷۴۰	۲/۷۷	مصرف آنتی‌بیوتیک در حد استاندارد ضرری ندارد.
۱۴	۶/۸۰	۱/۰۴۵	۲/۶۸	هزینه تولید مرغ بدون آنتی‌بیوتیک بیشتر از مرغ عادی است.
۱۵	۶/۲۷	۱/۰۱۷	۲/۵۵	دولت از تولید مرغ بدون آنتی‌بیوتیک حمایت نمی‌کند.
۱۶	۵/۵۸	۰/۷۹۴	۲/۴۲	تولیدکنندگان با دریافت یارانه مرغ بدون آنتی‌بیوتیک تولید می‌کنند.
۱۷	۴/۷۷	۰/۷۰۶	۲/۲۲	دولت در زمینه تولید مرغ بدون آنتی‌بیوتیک جدی نیست.

بدون آنتی‌بیوتیک از دیدگاه تولیدکنندگان نمونه بوده است. در این تحقیق به منظور بررسی روابط موجود بین متغیرهای مستقل تحقیق و متغیر وابسته (نوع دیدگاه پرورش‌دهندگان مرغ گوشتی نسبت به تولید مرغ بدون آنتی‌بیوتیک با استفاده از ضریب همبستگی اسپیرمن و آزمون مربع کای انجام و نتایج در جدول (۵) ارائه گردیده است.

نتایج جدول (۴) نشان می‌دهد که از دیدگاه تولیدکنندگان مورد بررسی سه گوپه شامل «دولت باید در چند سال آینده جلوی استفاده از آنتی‌بیوتیک در تولید گوشت مرغ را بگیرد»، «وجود آنتی‌بیوتیک سلامت مردم را به خطر می‌اندازد» و «نقش رسانه‌ها در تشویق مرغ‌داران برای تولید مرغ بدون آنتی‌بیوتیک کم است»، به ترتیب دارای بیشترین اولویت برای تولید مرغ

جدول (۵) - رابطه دیدگاه مرغداران نسبت به تولید مرغ بدون آنتی بیوتیک با سایر متغیرهای تحقیق

متغیر وابسته	متغیر مستقل	ضریب همبستگی/آزمون	سطح معنی داری
	سطح تحصیلات مرغدار	اسپیرمن	۰/۰۱۳*
	سن مرغدار	اسپیرمن	۰/۰۷۶
	سابقه شغلی مرغدار	اسپیرمن	۰/۹۰۳
	رضایت شغلی مرغدار	اسپیرمن	۰/۰۲۳*
	دارا بودن شغل جانبی	مربع کای	۰/۰۱۳*
	داشتن مدیر فنی	مربع کای	۰/۰۱۲*
دیدگاه	تعداد دفعات جوجه ریزی	اسپیرمن	۰/۲۹۵
	تولید یا عدم تولید مرغ بدون آنتی بیوتیک	مربع کای	۰/۱۶۶
	مصرف یا عدم مصرف مرغ بدون آنتی بیوتیک	مربع کای	۰/۰۵۷
	آگاهی از ارزش غذایی مرغ بدون آنتی بیوتیک	اسپیرمن	۰/۰۱۲*
	آگاهی از نحوه پرورش مرغ بدون آنتی بیوتیک	اسپیرمن	۰/۲۳۷
	شرکت در کلاس ها و دوره های آموزشی	مربع کای	۰/۰۰۰**

* $p \leq 0.05$ و ** $p \leq 0.01$

بدون آنتی بیوتیک، میزان آگاهی از نحوه پرورش مرغ بدون آنتی بیوتیک با نوع دیدگاه مرغداران مورد مطالعه، نسبت به تولید مرغ بدون آنتی بیوتیک رابطه معنی داری وجود نداشت.

بحث و نتیجه گیری

با توجه به نتایج تحقیق، بیش از ۷۰ درصد از پرورش دهندگان مرغ گوشتی مورد مطالعه، دارای تحصیلات دیپلم و یا بالاتر بودند و بین سطح تحصیلات پرورش دهندگان مرغ گوشتی مورد مطالعه و نوع دیدگاه آن‌ها رابطه معنی داری ($p < 0.05$) وجود داشت. این در حالی است که نتایج تحقیق نفیسی و

با توجه به نتایج جدول (۵) بین متغیرهای سطح تحصیلات، رضایت شغلی، شغل جانبی، داشتن مسئول فنی، آگاهی از ارزش غذایی گوشت مرغ بدون آنتی بیوتیک با نوع دیدگاه مرغداران مورد مطالعه، نسبت به تولید مرغ بدون آنتی بیوتیک رابطه مثبت و معنی داری ($p < 0.05$) وجود داشت. هم چنین بین متغیر شرکت در کلاس ها و دوره های آموزشی مرتبط با تولید مرغ بدون آنتی بیوتیک با نوع دیدگاه مرغداران مورد مطالعه نسبت به این تولید رابطه مثبت و معنی داری ($p < 0.01$) مشاهده شد. ضمن این که بین متغیرهای سن، سابقه شغلی، تعداد دفعات جوجه ریزی، تولید یا عدم تولید مرغ بدون آنتی بیوتیک، مصرف یا عدم مصرف مرغ

ضایعات در واحدهای پرورش جوجه گوشتی استان فارس، به این نتیجه رسیدند که کارکرد آموزش در کاستن تلفات و ضایعات در واحدهای پرورش جوجه‌های گوشتی مورد بررسی مؤثر می‌باشد. همین امر در پژوهش خسروی‌پور و کمالی (۱۳۹۱) در زمینه نقش ترویج و آموزش کشاورزی در گسترش کشاورزی ارگانیک و دستیابی به توسعه پایدار کشاورزی نیز به‌دست آمد. به‌نحوی که خدمات مشاوره‌ای- ترویجی و آموزشی نقش مثبت و مهمی در توسعه و رونق کشاورزی مدرن و ارگانیک ایفا می‌کند.

یافته‌های تحقیق حاضر نشان داد که بیش از نیمی (۵۱/۳ درصد) از مرغداران مورد مطالعه سابقه شغلی بالای ۲۰ سال در این صنعت داشتند. لذا می‌توان گفت که از نظر داشتن تجربه و سابقه شغلی در حد متعادلی قرار دارند. از سوی دیگر، بیش از ۲۸ درصد از مرغداران در کنار شغل اصلی، دارای شغل دوم نیز بودند و ۳۹ درصد از آن‌ها از شغل اصلی خود اصلاً راضی نیستند. بر این اساس، می‌توان نتیجه گرفت که میزان درآمد حاصل از تولید مرغداران مورد بررسی، کافی نبوده و آن‌ها مجبورند برای تأمین هزینه‌های تولید، سرمایه‌گذاری بیشتر و از همه مهم‌تر، برگشت سرمایه اولیه، شغل دومی نیز در کنار کار مرغ‌داری (شغل اصلی)، داشته باشند. نتایج این تحقیق نشان داد که به‌ترتیب «عدم کشش بازار برای فروش محصول تولیدی»، «عدم اطمینان از سودآوری آن» و «دشواری رعایت ضوابط و مقررات سازمان دامپزشکی»، مهم‌ترین مشکلات تولیدکنندگان در زمینه تولید مرغ بدون آنتی‌بیوتیک می‌باشد. این امر نشان می‌دهد که تولیدکنندگان، نگران فروش و یافتن بازار فروش مرغ

همکاران (۱۳۹۳) در زمینه بررسی ارتباط میزان تحصیلات مالک با عوامل مدیریتی و فنی در مرغ‌داری‌های تخم‌گذار استان تهران نشان داد که بین تحصیلات و عوامل مدیریتی و فنی (تجربه کاری، سابقه شغلی، تجهیزات، فاصله مرغداری با شهر) رابطه مثبت و معنی‌داری ($p < 0/05$) وجود داشت که مشابه تحقیق حاضر است. نتایج این تحقیق نشان داد که بین تعداد دفعات جوجه‌ریزی در سال و میزان آگاهی مرغ‌داران مورد بررسی از نحوه پرورش مرغ بدون آنتی‌بیوتیک با نوع دیدگاه آن‌ها نسبت به تولید این محصول رابطه معنی‌داری ($p < 0/05$) وجود ندارد. این در حالی است که تحقیق شاه‌ولی و معینی‌زاده (۱۳۸۷) که عوامل مؤثر بر ضایعات خوراک در صنعت طیور گوشتی کشور و راهکارهای کاهش آن را بررسی کرده بودند، نتایجی مخالف یافته‌های تحقیق حاضر را به‌دست آورده بودند. هم‌چنین یافته‌های این پژوهش نشان داد که ۵۰ درصد مرغ‌داران مورد مطالعه، آگاهی و اطلاعات محدودی نسبت به نحوه پرورش مرغ بدون آنتی‌بیوتیک دارند و ۹۸ درصد آن‌ها در هیچ کلاس یا دوره‌ای در رابطه با تولید و پرورش مرغ بدون آنتی‌بیوتیک شرکت نکرده‌اند. بنابراین با برگزاری کلاس‌ها، دوره‌های آموزشی و برنامه‌ریزی‌های مدون ترویجی مرتبط با تولید مرغ بدون آنتی‌بیوتیک، برای ارتقای سطح آگاهی، دانش و مهارت‌های لازم در راستای تولید و پرورش این محصول می‌توان اقدام نمود. ضمن این‌که، با شناخت شاخص‌های پرورش مرغ بدون آنتی‌بیوتیک در کشور با توجه به استانداردهای بین‌المللی می‌توان گوشت سالم، بهداشتی و مقوی تولید کرد. شاه‌ولی و رحیمی (۱۳۸۵) در بررسی کارکرد آموزش بر کاهش تلفات و

داده و آن را از طریق تعاونی‌های مرغداران گوشتی در اختیار تولیدکنندگان گوشت مرغ بدون آنتی‌بیوتیک قرار دهد. با توجه به موضوع این پژوهش، تحقیقات دیگری برای مقایسه نتایج پیدا نشد.

سیاسگزاری

نگارنده در خاتمه از ریاست محترم گروه دامپزشکی فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران (جناب آقای دکتر محمدقلی نادعلیان)، اساتید محترم گروه (آقایان دکتر حسن تاج‌بخش، سرکار خانم دکتر گیتی کریم، دکتر محمدحسن بزرگمهری فرد، دکتر علی رضاخانی، دکتر سیدشهرام شکر فروش و دکتر سیدمحمد مهدی کیایی)، دوستان گرامی سرکار خانم مهندس مهری غلامی، جناب آقای دکتر حسام‌الدین اکبرین (سازمان نظام دامپزشکی کشور)، جناب آقای مهندس سرمدی (اداره کل جهاد کشاورزی استان تهران) تشکر و قدردانی می‌نماید.

استحصالی (مرغ بدون آنتی‌بیوتیک)، حفظ سرمایه اصلی و بازگشت آن از طریق درآمد فروش این محصول و نهایتاً حمایت دولت و سازمان دامپزشکی کشور هستند. در مجموع، با در نظر گرفتن یافته‌های این پژوهش پیشنهاد می‌شود که دولت از طریق رسانه ملی و سایر کانال‌های ارتباطی در معرفی و آموزش مزایای استفاده از این محصول تلاش نماید. ضمن این که، دستگاه‌های ذیربط می‌توانند با ایجاد مراکز خاص و معتبر برای عرضه و فروش این محصول اقدام نمایند، تا بتوانند به تبلیغ و بازاریابی این محصول بپردازند. ضمن این که، دولت و اتحادیه مرغ‌داران گوشتی با هدف افزایش تولید این مرغ بدون آنتی‌بیوتیک، نسبت به برگزاری کلاس‌های آموزشی و دوره‌های ترویجی - توجیهی مرتبط با پرورش مرغ بدون آنتی‌بیوتیک بکوشند. علاوه بر آن، وزارت جهاد کشاورزی می‌تواند با همکاری بانک کشاورزی به منظور تشویق و ترغیب پرورش دهندگان مرغ بدون آنتی‌بیوتیک برای تولید، وام‌های بلند مدت با حداقل سود، در نظر بگیرد. از طرفی برای خرید نهاده‌های دام و طیور یارانه اختصاص

منابع

- پاداریامچی، سارا و صدیقی، حسن (۱۳۸۷). تحلیل نگرش دامداران نسبت به تلقیح مصنوعی در گاوهای شیری (مطالعه موردی در مزارع گاوهای شیری در شهرستان مرند). مجله علوم کشاورزی ایران، دوره ۳۹-۲، شماره ۱ (ویژه اقتصاد و توسعه کشاورزی)، صفحات: ۴۷-۳۹.
- خسروی پور، بهمن و کمالی، سمیه (۱۳۹۱). نقش ترویج و آموزش کشاورزی در گسترش کشاورزی ارگانیک و دستیابی به توسعه پایدار کشاورزی. مجموعه مقالات اولین همایش ملی حفاظت و برنامه‌ریزی محیط زیست، صفحات: ۱۱-۱.

- شاه‌ولی، منصور و رحیمی، نعمت‌اله (۱۳۸۵). بررسی کارکرد آموزش بر کاهش تلفات و ضایعات در واحدهای پرورش جوجه گوشتی استان فارس. ارائه‌الگوی آموزشی. مجله علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران، دوره ۲، شماره ۱، صفحات: ۳۹-۲۵.
- شاه‌ولی، منصور و معینی‌زاده، هوشنگ (۱۳۸۷). بررسی عوامل مؤثر بر ضایعات خوراک در صنعت طیور گوشتی کشور و راهکارهای کاهش آن. مجله‌ی پژوهش و سازندگی در امور دام و آبزیان، دوره ۲۱، شماره ۷۹، صفحات: ۱۱۵-۱۲۷.
- شعبانعلی‌فمی، حسین؛ قاسمی، جواد؛ سرور امینی، شبنم و سعادت‌زاده، معصومه (۱۳۸۹). بررسی دیدگاه کشاورزان بخش مرکزی کرج نسبت به مشارکت در کشاورزی اجتماع- پشتیبان. نشریه اقتصاد و توسعه کشاورزی (علوم و صنایع کشاورزی)، دوره ۲۴، شماره ۴، صفحات: ۴۱۴-۴۰۴.
- فرج‌زاده، داود (۱۳۸۶). آشنائی با بهداشت گوشت طیور. فصلنامه آموزشی دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله (عج)، دوره ۷، شماره ۲۶.
- قدیمی، سیدعلیرضا؛ شعبانعلی‌فمی، حسین و اسدی، علی (۱۳۹۱). بررسی عوامل مؤثر بر نگرش کشاورزان نسبت به کشاورزی ارگانیک. مجله پژوهش‌های ترویج و آموزش کشاورزی، دوره ۵، شماره ۴، صفحات: ۸۰-۶۹.
- کریمی، انیسه، صدیقی، حسن و بابائی، علیرضا (۱۳۹۰). بررسی موانع پیش‌برد کشاورزی ارگانیک از دیدگاه کارشناسان وزارت جهاد کشاورزی. مجله تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران، دوره ۴۲، شماره ۲، صفحات: ۲۴۲-۲۳۱.
- گنجی، مهدی و گنجی، حمزه (۱۳۸۸). زمینه روانشناسی اتکینسون و هیلگارد. جلد ۲، چاپ پانزدهم، انتشارات ساوالان، تهران.
- نفیسی، مهرداد؛ مشایخی، سیامک؛ افشار، مجید و مرادی، علی (۱۳۹۳). بررسی ارتباط میزان تحصیلات مالک با عوامل مدیریتی و فنی در واحدهای مرغداری تخمگذار استان تهران. مجموعه مقالات ششمین کنگره علوم دامی ایران، ۵-۶ شهریور، دانشگاه تبریز.
- Cochran, W.G. (1977). Sampling Techniques. John Wiley & Sons, New York, USA, 4: 75-76.
- Dewdney, J.M., Maes, L., Raynaud, J.P., Blanc, F., Scheid, J.P., Jackson, T., et al. (1991). Risk assessment of antibiotic residues of beta-lactams and macrolides in food products with regard to their immuno-allergic potential. Food and Chemical Toxicology, 29: 477- 483.
- Padar Yamchi, S. and Sadighi, H. (2008). An Analysis Of Dairy Cattle Farmers' Attitude Toward Artificial Insemination: A Case Study Of Farmers In The City Of Marand, Iranian Journal Of Agricultural Sciences , 39-2(1): 47-39. [in Persian]
- Khosravipour, B and Kamali, S. (2012). The role of agricultural extension and education in the development of organic agriculture and achieving sustainable agricultural development, Proceedings of the First National Conference on Environmental Protection and planning: 1-11. [in Persian]

-
- Shahvali, M. and Rahimi, N. (2006). Study of Education effectiveness on Mortality and Feed Waste in Broiler Farms in Fars Province: Presenting an Educational Model, Iranian Agricultural Extension and Education Journal, 2(1): 39-25[in Persian]
 - Shahvali, M. and Moeinizadeh, H. (2008). Improvement of feed conversion ratio (FCR) in the broiler farms of Iran by study of effecting factors, Pajouhesh & Sazandegi Journal, 21(79): 115-127. [in Persian]
 - Shabanali Fami, H., Ghasemi, J., Sorour Amini, Sh. and Saadat Zadeh, M. (2011). Investigating the Viewpoints of Farmers of Markazi District of Karaj towards Participation in Community Supported Agriculture, Agricultural Economics & Development, 24(4): 414-404. [in Persian]
 - Farajzadeh, D. (2007). Introduction to poultry meat hygiene. Journal of Baqiatallah University Of Medical Science (AJ), 7(26). [in Persian]
 - Ghadimi, S.A., Shabanali fami, H. and Asadi, A. (2013). The Analysis of Effective Factors on Attitude of Farmers to Organic Farming (Case Study: Fereidan Area), Journal of Agricultural Extension And Education Research, 5(4): 69-80. [in Persian]
 - Karimi, E. Sadighi, H. and Babayi, A. (2012). Investigating Experts' Perception of Barriers to Organic Farming, Iranian Journal of Agricultural Economics and Development Research, 42(2): 231-242. [in Persian]
 - Ganji, M. and Ganji, H. (1388). Atkinson and Hylgard psychology. Volume 2, 15th Edition, published by Savalan, Tehran. [in Persian]
 - Nafisi, M., Mashayekhi, S., Afshar, M. and Moradi, A. (2014). Relationship level of education landowner with Managerial and technical factors units of Laying farms in Tehran Province, Proceedings of Animal Science Congress of Iran, 6-5 September, Tabriz University. [in Persian]
 - Van Loo, E.J., Diem, M.N.H., Pieniak, Z. and Verbeke, W. (2013). Consumer attitude, knowledge and consumption of organic yogurt. Journal of Dairy Science, 96: 2118-2129.

Attitude of broiler breeders toward the production of antibiotics-free chickens (case study: Tehran province)

Behrouzi, A.^{1*}, Mashayekhi, S.², Asgari Jafarabadi, Gh.³

1- M.Sc. Graduate in Animal Sciences in Major Livestock Management, Department of Animal Sciences, Varamin-Pishva Branch, Islamic Azad University, Varamin, Iran

2- Assistant Professor of Tehran Province Agriculture & Natural Resources Research Center, Tehran, Iran

3- Assistant Professor, Department of Animal Science, Varamin-Pishva Branch, Islamic Azad University, Varamin, Iran

*Corresponding author email: behroozi_f@yahoo.com

(Received: 2015/3/15 Accepted: 2016/1/17)

Abstract

This research aimed to investigate the attitude of broiler breeders toward the production of antibiotics-free chickens in Tehran province. The statistical population in this study included all broiler breeders (N=450) in Tehran province. Using stratified-random-sampling method 136 breeders were selected. The main tool for data gathering was a questionnaire contained 44 questions and items. Results showed that 52.9% of the respondents had “positive” or “relatively positive” viewpoints about the production of antibiotic-free chicken. The results also indicated that there were a significant ($p < 0.05$) positive relationship between the attitude of production of antibiotic-free chicken with the education level, job satisfaction, second job as well as having technical supervisor. Moreover, a significant ($p < 0.01$) positive relationship was observed between the participation in training courses related to the production of antibiotic-free chicken and the viewpoint of studied broiler producers. On the other hand, no significant correlation was observed between the “viewpoint of chicken producers” and the variables such as: “age”, “job background”, “frequency of progeny”, “production/non-production of antibiotic-free chicken”, “consumption/non-consumption of antibiotic-free chicken” and “knowledge on breeding the antibiotic-free chicken”.

Key words: Attitude, Broiler breeders, Antibiotic-free chicken, Tehran province